

HØJESTERETS KENDELSE

afsagt mandag den 9. november 2020

Sag BS-14925/2020-HJR

A
(advokat Casper Vinther)

mod

B
(advokat Morten Wedel)

I tidligere instans er afsagt kendelse af Østre Landsrets 12. afdeling den 18. november 2020. Procesbevillingsnævnet har den 26. marts 2020 givet tilladelse til, at kendelsen indbringes for Højesteret.

I påkendelsen har deltaget tre dommere: Thomas Rørdam, Michael Reklings og Lars Apostoli.

Påstande

Kærende, A, har nedlagt påstand om, at statskassen skal betale de sagsomkostninger, som B er blevet tilkendt af landsretten i kæresagen BS-26722/2019-OLR, og at der tilkendes hans beskikkede advokat, Casper Vinther, salær for arbejdet forbundet med denne kæresag.

Sagsfremstilling

Den 12. oktober 2018 anlagde B sag mod A med påstand om erstatning for udbedring af mangler ved en andelslejlighed, som B havde købt af A.

A fik fri proces for byretten.

Under sagen for byretten anmodede B om, at der blev udmeldt syn og skøn. A fremsatte indsigelse mod nogle af de spørgsmål, som B havde foreslået stillet til skønsmanden. A anførte bl.a., at der i spørgsmålene var henvist til tilbud på udbedring, som B havde indhentet forud for sagens anlæg.

Ved retsbog af 11. marts 2019 besluttede byretten at godkende Bs skønstema med den ændring, at henvisninger til de indhentede tilbud og spørgsmålene relateret hertil skulle udgå.

Den 17. juni 2019 kærede B med Procesbevillingsnævnets tilladelse byrettens afgørelse til Østre Landsret. A afgav den 1. juli 2019 svarskrift i kæresagen med påstand om afvisning, subsidiært stadfæstelse. Ved kendelse af 22. august 2019 ændrede landsretten byrettens afgørelse, idet landsretten fandt, at de spørgsmål, der var relateret til tilbuddene, hverken på forhånd skønnedes at være uden betydning for sagen eller kunne anses for egnet til på utilbørlig måde at påvirke skønsmandens besvarelse. Landsretten tillod derfor, at der i de pågældende spørgsmål kunne henvises til de indhentede tilbud, og at spørgsmålene kunne forelægges skønsmanden til besvarelse.

Landsretten pålagde A at betale 2.500 kr. til B i sagsomkostninger for landsretten.

Den 3. oktober 2019 rejste A spørgsmålet, om det rettelig var statskassen, der skulle bære omkostningerne, idet han havde fri proces i sagen for byretten. Ved kendelse af 18. november 2019 bestemte landsretten, at der ikke var grundlag for at ændre ved sagsomkostningsafgørelsen af 22. august 2019. Landsretten anførte bl.a.:

”Landsretten bemærker, at omkostningerne udgøres af sagsomkostninger for landsretten i anledning af et kæremål, hvor A var indkæret, og som kærende, B, fik medhold i.

Bevilling til fri proces angår sagens behandling i byretten og omfatter således ikke omkostninger ved behandlingen af et kæremål, uanset om den part, der har fri proces, er kærende eller indkæret, jf. retsplejelovens § 331, stk. 4 og 5.

Der er således ikke grundlag for at ændre landsrettens afgørelse af 22. august 2019.”

Parternes synspunkter

A har anført navnlig, at den bevilgede fri proces tillige omfatter kæresagen iværksat af B. Han fik medhold i sine indsigelser mod skønstemaet i byretten, og det var således B, der kærede til landsretten. Sagen adskiller sig dermed fra

UfR 1967.377/2 V, hvor kære var iværksat af parten med fri proces.

Retsplejelovent § 331, stk. 5, eller princippet i denne bestemmelse må finde anvendelse i en situation som den foreliggende, hvor det er modparten, som indbringer sagen for højere ret. Det må endvidere antages, at udtrykket "hele sagen i den pågældende instans", jf. § 331, stk. 4, omfatter kæremål, som har betydning for den materielle afgørelse i sagen, og det må i hvert fald gælde kæremål iværksat af modparten.

Det ville være retssikkerhedsmæssigt betænkeligt og i strid med formålet med reglerne om fri proces, hvis en part, der har fri proces, risikerer at lide retstab, fordi partens interesser ikke bliver varetaget under en kæresag iværksat af modparten.

B er ikke fremkommet med bemærkninger i forbindelse med sagens behandling for Højesteret.

Retsgrundlag

Retsplejelovent § 331 indeholder følgende bestemmelser om virkningerne af fri proces i stk. 4 og 5:

"Stk. 4. Virkningerne af fri proces omfatter hele sagen i den pågældende instans, herunder den procedure, der er nødvendig for at opnå en ny foretagelse af sagen for samme ret, samt fuldbyrdelse af afgørelsen. Virkningerne omfatter tillige de foranstaltninger, som af hensyn til forberedelsen af sagsanlægget med føje er foretaget inden meddelelse af fri proces.

Stk. 5. Virkningerne af fri proces omfatter også behandlingen af sagen i 2. eller 3. instans, såfremt sagen er indbragt for højere ret af modparten og den part, der har fri proces, helt eller delvis har fået medhold i den foregående instans."

Bestemmelserne blev indsat i retsplejelovent ved lov nr. 253 af 4. juni 1969. Dengang fremgik bestemmelserne af lovent § 332, stk. 3 og 4. Lovent byggede på et lovudkast i betænkning nr. 404/1966 om ændring af reglerne om fri proces og organisationen af den vederlagsfri retshjælp. Af lovforslaget fremgår bl.a. om baggrunden for indførelsen af bestemmelsen i § 332, stk. 4 (nu § 331, stk. 5), jf. Folketingstidende 1968-69, lovforslag nr. L 146 af 12. december 1968, tillæg A, sp. 2891-2892:

"Spørgsmålet om at henlægge meddelelse af fri proces til domstolene har været indgående drøftet i udvalget ... Fordelen ved at henlægge

afgørelsen til domstolene skulle i første række være, at retstvisten herved straks indbringes for den myndighed, som skal afgøre sagen. Herved spares tid og omkostninger. I afgørelsen af, om fri proces skal meddeles, indgår imidlertid en bedømmelse af, om ansøgeren skønnes at have rimelig grund til at føre proces, og en sådan forhåndsvurdering synes uforenelig med domstolenes upartiskhed. Endvidere fremgår det af nogle statistiske undersøgelser, at den gældende ordning stort set virker hensigtsmæssigt.

Retsplejerådet har i sin udtalelse om betænkningen anført, at det ikke på nuværende tidspunkt finder anledning til at foreslå væsentlige ændringer med hensyn til kompetencespørgsmålet. Spørgsmålet om eventuelt at henlægge kompetencen til at meddele fri proces til domstolene har nær forbindelse med spørgsmålet om en ændring af kompetencereglerne med hensyn til meddelelse af oprejsningsbevilling og tredjeinstansbevilling. De nævnte spørgsmål bør derfor efter rådets opfattelse tages op til samlet overvejelse på et senere tidspunkt. Man fandt imidlertid, at der allerede på nuværende tidspunkt kunne være anledning til på begrænsede områder at ændre kompetencereglerne. Det drejer sig om tilfælde, hvor der ikke bliver tale om at foretage nogle bedømmelser af rimeligheden af at føre proces.

Rådet har således fremhævet, at der efter fast praksis uden nærmere bedømmelse af sagens realitet meddeles appelindstævnte fri proces under anken, såfremt han helt eller delvis har fået medhold i 1. eller 2. instans. Rådet fandt det ubetænkeligt at indføre en regel om, at der i disse tilfælde uden videre skulle tilkomme den pågældende fri proces, såfremt han godtgør over for retten, at han opfylder de økonomiske betingelser for at opnå fri proces. Justitsministeriet er i princippet enig heri, men har dog ment det nødvendigt at begrænse reglen til tilfælde, hvor appelindstævnte har haft fri proces i 1. instans. Som nævnt i betænkningen s. 15 meddeles fri proces ikke i visse sager, f.eks. injuriersager og private voldssager. Det ville være mindre rimeligt, om appelindstævnte havde fri proces i sådanne sager. Begrænses reglen som ovenfor nævnt, vil det være unødvendigt at foretage en fornyet vurdering af, om parten opfylder de økonomiske betingelser for at få fri proces."

Højesterets begrundelse og resultat

A havde fået fri proces for byretten i en sag, hvor han var sagsøgt af køberen af en andelslejlighed. Under sagens forberedelse havde sagsøgeren kæret en kendelse, hvorved byretten havde givet A medhold i indsigelser mod et skønstema. Ved landsrettens kendelse i kæresagen fik sagsøgeren medhold, og A blev pålagt at betale 2.500 kr. i kæremålsomkostninger til sagsøgeren.

Spørgsmålet for Højesteret er, om fri proces omfatter behandlingen af kære-målet, som blev iværksat af As modpart, efter at A havde fået medhold ved byret-tens kendelse.

Efter retsplejelovens § 331, stk. 5, omfatter virkningerne af fri proces også be-handlingen af sagen i 2. eller 3. instans, såfremt sagen er indbragt for højere ret af modparten, og den part, der har fri proces, helt eller delvist har fået medhold i den foregående instans. Højesteret finder, at denne bestemmelse eller princip-pet i bestemmelsen også finder anvendelse på kæremål, hvorved modparten har indbragt en kendelse for højere ret, efter at den part, der har fri proces, helt eller delvist har fået medhold ved den påkærede kendelse i den foregående instans, og denne har nedlagt påstand om afvisning eller stadfæstelse.

Kæresagen mod A var herefter omfattet af den fri proces, og hans påstand tages derfor til følge. Sagen hjemvises til landsretten til fastsættelse af salær til advokat Casper Vinther.

THI BESTEMMES:

Statskassen skal betale de sagsomkostninger, som B er blevet tilkendt af landsret-ten i kæresagen BS-26722/2019-OLR.

Sagen hjemvises til landsretten til fastsættelse af salær til advokat Casper Vin-ther.

Kæreafgiften tilbagebetales.